

למורים שלום!

מטרתו של הספר "עמי וארצי בפרשת השבוע" היא להכיר לתלמידים נושאים נבחרים מכל אחת מפרשות השבוע. בפתחת הלימוד מומלץ להזכיר לתלמידים מהי "פרשת השבוע".

פרשת השבוע

כידוע, התורה מחולקת לחמישה ספרים: בראשית, שמות, ויקרא, במדבר ודברים. כבר בתקופת חז"ל (לפני כאלפיים שנה) התפתחה המסורת לקרוא בכל שבוע בציבור קטעים מן התורה, על פי הסדר. בתחילה היו כמה וכמה מנהגי קריאה, אך עם הזמן נקבע מנהג אחד בכל קהילות ישראל. לפי מנהג זה חולקה התורה ל-54 פרשות, על פי מספר השבועות בשנה (בערך). קריאת הפרשות מתחילה בשבת שלאחר שמחת תורה ומסתיימת בשמחת תורה בשנה לאחר מכן, ואז, כמובן, מתחילה הקריאה מחדש.

לא בכל שנה עברית יש בדיוק אותו מספר שבועות. בשנה מעוברת (שנה שמוסיפים בה חודש, את אדר ב') יש 54 שבועות, אבל בשנים שאינן מעוברות, או בשנים מעוברות שבהן ראש השנה או יום כיפור חלים בשבת, יש פחות מ-54 שבתות "פנויות", וכדי לסיים את קריאת כל התורה בשנה, לעתים יש צורך לקרוא שתי פרשות בשבוע. במשך הדורות נקבעה המסורת לחבר זו לזו פרשות מסוימות, למשל, ויקהל ופקודי ותזריע ומצורע. רבים מלוחות השנה העבריים וביומנים מצוין איזו פרשה קוראים בכל שבוע.

חלוקת התורה והתנ"ך כולו לפרקים מקורה במלאכתו של הכומר הנוצרי לנגטון, שחי במאה ה-13. אין הקבלה בין החלוקה לפרקים לבין החלוקה לפרשות, ולכן פרשה יכולה להתחיל גם באמצע פרק.

הקריאה בתורה

קוראים בתורה בציבור בימים שני וחמישי, בשבתות, בראשי חודשים ובמועדים. באמצע השבוע קוראים חלקים מהפרשה של השבת הקרובה, ובכל חג קוראים קטעים מיוחדים מהתורה הקשורים לחג.

הקריאה בתורה היא טקס קבוע. בפתחתו מוציאים מארון הקודש את ספר התורה בליווי תפילות ומניחים אותו על ה"בימה" – משטח מוגבה המוצב במרכז בית הכנסת או בקדמתו. בקהילות מסוימות פותחים את הספר ומציגים אותו פתוח לפני כל הקהל לפני הקריאה, ובקהילות אחרות – לאחריה.

אחרי שמניחים את הספר על הבימה מזמינים אנשים מהקהל (שעברו את גיל המצוות) "לעלות לתורה". העולה מברך מיוחדת, ואחר כך הוא (או מישהו אחר) קורא בתורה על פי "טעמי המקרא" – במנגינה מיוחדת. כל פרשה מחולקת לשבע "עליות", ולכן בשבתות מזמינים שבעה אנשים לעלות לתורה, ובכל פעם קוראים "עלייה" אחרת, לפי הסדר. גם אחרי כל "עלייה" מברכים העולים ברכה מיוחדת. לאחר קריאת הפרשה נהוג לקרוא גם קטע מספרי הנביאים. קטע זה מכונה "הפטרה". בסיום הקריאה בתורה גוללים את ספר התורה ועוטפים אותו, ולפני שמחזירים אותו לארון, מעבירים אותו בין המתפללים. המתפללים קמים לכבוד ספר התורה, ויש הנוהגים אף לנשקו.

הספר "עמי וארצי בפרשת השבוע"

מלבד הקריאה בפרשת השבוע נהגו בקהילות ישראל גם לשאת דרשה, כלומר להרצות או לנאום בפני קהל המתפללים נאום קצר העוסק בעניין העולה מתוך פרשת השבוע, בין על הכתוב בפרשה ממש, בין על נושאים העולים מהפרשה רק במרומז. בדרשות רבות יש מסרים אקטואליים. לאורך השנים נכתבו הרבה מאוד דרשות, והיום אפשר למצוא מאות דרשות על כל פרשה. על פי מסורת זו בחרנו גם אנחנו נושא אחד מכל פרשה, ואנו עוסקים בו מכיוונים מגוונים. חשוב להדגיש שאין בספר זה ניסיון להקיף את מכלול הנושאים העולים מכל פרשה, אלא להתמקד ולהעמיק בנושא אחד. עם זאת, אחד המדורים מציג מגוון נושאים העולים מהפרשה בקצרה. הנושא המרכזי "עמי וארצי" הוא הציר המארגן לכיתות ה' על פי תכנית הלימודים (תשס"ה) של קרן תל"י. בכל פרשה נעשה ניסיון לבחור נושא הקשור לציר המרכזי הזה.

מטרות התכנית

- ♦ להכיר את המושג "פרשת השבוע" ואת משמעותו במסורת היהודית
- ♦ להכיר את שמות הפרשות ואת תוכן
- ♦ לקשור בין הנושאים העולים מתוך התורה לעולמם של הילדים

מבנה ספר הלימוד

לכל פרשה מוקדשים ארבעה עמודים בספר הלימוד (בכל כפולה מצוין באיזו פרשה היא עוסקת). בעמודים אלו מופיעים כמה מדורים, כולם עוסקים בנושא הנבחר מאותה פרשה. המדורים הם אלה:

בעמוד הראשון

- ♦ **שם הפרשה** והנושא שבחרנו לעסוק בו.
- ♦ **פסוקים** מן הפרשה, שמתוכם או בהשראתם נבחר הנושא, ולצדם **מה פירוש** – פירושים למילים קשות.
- ♦ **מבט פורח:** מכתב מתמי או משאולי, שני ילדים המסיירים בכדור פורח. המכתב מקשר בין הפסוקים לנושא הנבחר.
- ♦ בתחתית העמוד מופיעים בקצרה **נושאים בפרשה**. על הנושאים האלה אפשר לקרוא בהרחבה ב"מדריך למורה".

בעמוד השני

- ♦ **פרשנות:** שאלה של תמי או של שאולי מציגה קושי העולה מן הפסוקים (שבצד ימין) וכמה דרכים להתמודד אִתו.
- ♦ **מדרש** מספרות חז"ל בנושא הנבחר, ולצדו **מה פירוש**.
- ♦ **קומיקס:** מבט מחויך על הנושא.
- ♦ בצדו השמאלי של הדף, לאורכו, מופיעה רשימת ספרי התורה לפי סדרם, ושמו של הספר שהפרשה נמצאת בו מודגש.

בעמוד השלישי

- ♦ **יש לי מושג:** מדור המציג מושג מן המסורת היהודית, ולצדו תמונה מן האמנות היהודית.
- ♦ **ספר טוב:** המלצה על ספר העוסק בנושא השבוע.

בעמוד הרביעי

- ◆ **נקודת חן:** מדור המציג אתר בארץ המתקשר לנושא המרכזי, ולעתים אפילו מוזכר בפרשה.
- ◆ **חידות:** לשמחתם של התלמידים.
- ◆ מדור נוסף, **מזמרת הארץ**, מופיע בסופו של כל ספר (בראשית, שמות, ויקרא, במדבר), ובו מבחר פזמונים המתאימים לנושאים שעסקנו בהם.

המלצה ללימוד

חלוקת כל פרשה למדורים מאפשרת לכל מורה לבנות את השיעור על פי צרכיו, העדפותיו ואופי כיתתו. אנו ממליצים לפתוח בקריאת הפסוקים ובפירושם, ואחר כך לעבור למכתב. מבין המדורים האחרים אפשר לבחור את המתאימים לכם ביותר. מומלץ, כמובן, לגוון את הלימוד. למשל, ללמוד כמה מהמדורים במליאה, ובמדורים אחרים לבקש מהתלמידים לעבוד עבודה אישית, בזוגות או בקבוצות קטנות.

שימוש במדריך למורה

ל"מדריך למורה" שתי מטרות: הראשונה – לספק למורה מידע נוסף על זה המובא בספר הלימוד; והשנייה – להציע דרכים להוראת הנושא בכיתה.

גם במדריך למורה כמה מדורים:

מה בפרשה, ובו מוצגים בקיצור כלל הנושאים והאירועים המופיעים בפרשה.
נושא השבוע – מדור המביא את השיקולים ששקלנו בבחירת הנושא השבועי ומסביר כיצד הנושא קשור לפרשה.
פרשנות – מדור זה מציג את התפיסה העומדת בבסיס הפרשנויות שהוצגו בספר הלימוד.
מדרש – המדור מציג את הרעיון העיקרי שבמדרש שהוצג בספר הלימוד. לפעמים מובא בו גם מידע על התקופה שהמדרש נכתב בה, על הדמויות שבו, או על מבנה המדרש. לרוב מוצגת גם הצעה לדיון.
שיר "מזמרת הארץ" – המדור מציג את שיקולי הדעת שמאחורי בחירת הפזמון. לעתים מובא מידע נוסף על השיר או הצעות לשיחה.

לימוד מהנה ובהצלחה,

צוות "עמי וארצי בפרשת השבוע"

איילת, דוב, ענבל, אלה, שרון ודפנה